

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАУ БЕЛАРУСІ, КІРАУНІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ
МІНІСТРАУ БССР, МІНІСТЭРСТВА КІНЕМАТАГРАФІІ БССР І КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ КУЛЬТУРНА-АСВЕТНЫХ УСТАНОВ
ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР.

№ 21 (721) | Субота, 14 мая 1949 года. | Цана 50 кап.

Паведамленне Міністэрства фінансаў Саюза ССР

Чацвертая Дзяржаўная пазыка аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі СССР, выпушчаная 3 мая 1949 года на суму 20 мільярдаў рублёў, размешчана к канцу дня 8 мая г. г. на 23 мільярды 825 мільёнаў 770 тысяч рублёў — з перавышэннем на 3 мільярды 825 мільёнаў 770 тысяч рублёў.

У сувязі са значным перавышэннем устаноўленай сумы пазыкі, Міністэрствам фінансаў СССР, на падставе ўказання Савета Міністраў СССР, дано распараджэнне спыніць паўсамесна з 10 мая 1949 года далейшую падпіску на пазыку.

Міністр фінансаў СССР А. ЗВЕРАЎ.

20-годдзе „Літаратурнай газеты“

11 мая савецкая грамадская адзначыла 20-гадовы юбілей «Літаратурнай газеты» — органа Праўлення Саюза савецкіх пісьменнікаў СССР. У Маскве, у Калоннай залі Дома саюзаў адбыўся вечар, прысвечаны гэтаму юбілею.

Вечар адкрыў намеснік генеральнага сакратара Саюза савецкіх пісьменнікаў СССР Б. Сімаў. З дакладам аб 20-годдзі «Літаратурнай газеты» выступіў В. Ярылаў.

Дакладчык зазначыў, што галоўная задача газеты — дапамагчы большавіцкай партыі выхоўваць народ у духу ідэй камунізму, змагацца з правамі буржуазнага касмапалітызма і нізкакалонствам перад рэакцыйнай культурай капіталістычных краін, выкрываць падпальчыкаў новай вайны.

На вечары з прывітаннімі выступілі акадэмік Б. Грэкаў, народны артыст РСФСР К. Зубаў, пісьменнікі М. Аузаў, В. Ажаў і інш.

З вялікім удзякам удзельнікі вечара прынялі прывітаньне пісьмо таварышу І. В. Сталіну.

Напярэдадні пушкінскіх дзён

Баранавіцкая абласная бібліятэка адкрыла выстаўку кніг А. С. Пушкіна, на якой прадстаўлены таксама творы рускіх класікаў і савецкіх пісьменнікаў, прысвечаных памяці геналянага паэта. Выстаўку штодзённа наведваюць шматлікія чытачы неўміручых твораў Пушкіна.

У Куровіцкай хаце-чытальні, Наватруцкага раёна, складзены падрабязны план правядзення юбілейных урачыстасцей. У дзень юбілею ў сельсавеце будзе праведзены літаратурны вечар, у якім прымуць удзел лепшыя сілы мясцовага гуртка мастацкай самадзейнасці.

Баранавіцкі абласны юбілейны камітэт па правядзенню 150-годдзя дзяржавы А. С. Пушкіна зацвердзіў масава-палітычныя мерапрыемствы на падрыхтоўцы да пушкінскіх дзён. У раёны разасланы рэкамендацыйныя спісы літаратуры і метадычныя распрацоўкі, у раённых і гарадскіх бібліятэках арганізаваны фотамантэжы, фотавыстаўкі і вітрыны, прысвечаныя жыццю і дзейнасці Пушкіна. У вобласці праведзена 9 літаратурных канферэнцый. Праводзіцца пушкінскія вечары і дыскусіі. За апошнія тры месяцы бібліятэкамі вобласці зроблена 9 тысяч выданняў твораў паэта.

У Гродзенскім педвучэльнішчы адбыўся літаратурны вечар, на якім з дакладам «Пушкін — вялікі рускі нацыянальны паэт» выступіў выкладчык рускай літаратуры в. Гур'ев. На наступных пушкінскіх вечарах будзю прычымны даклады на тэмы: «Патрыятызм Пушкіна», «Пушкін і дэкабрысты» і інш.

Студэнты Брэскага педвучэльнішча рыхтуюцца да мастацкіх чытанняў вершаў і пазам А. С. Пушкіна. Яны выпускаюць спецыяльныя чумары рукпісанага літаратурна-мастацкага часопіса і нацыянальнай газеты, прысвечаныя вялікаму паэту. Для студэнтаў будзе прыгатаваны цыкл лекцый аб літаратурнай спадчыне Пушкіна, аб яго ўнёсках на беларускую літаратуру. Студэнты часлухалі ўжо даклад на тэму: «Пушкін — роліцавыя чумары рускай літаратуры» і гутарку выкладчыка тав. Гайдукевіча аб значэнні творчасці А. С. Пушкіна ў развіцці рускай музыкі і г. д.

З лекцыямі і гутаркамі аб жыцці і творчай дзейнасці Пушкіна выкладчыкі і студэнты Брэскага педвучэльнішча выступілі ў сваім падшэфным калгасе.

Міністэрства кінематаграфіі БССР наміціла правесці на працягу мая — чэрвеня ва ўсіх кінагарадках рэспублікі дэмастрацыю фільмаў «Руслан і Людміла», «Падарожжа ў Эрзерум», «Юнацтва паэта» і інш. Перад пачаткам сеансаў будзю чытацца лекцыі аб жыцці і творчай дзейнасці паэта.

У фільматэатраў арганізуюцца выстаўкі здымкаў з кінофільмаў, прысвечаных А. С. Пушкіну.

Кіностудыя «Беларусьфільм» рыхтуе спецыяльныя кіночасопісы, прысвечаныя святкаванню ў рэспубліцы 150-годдзя дзяржавы вялікага рускага паэта.

Надзёна доктар філалагічных навук І. Гутару працягваў у Мінскім Палацы піянераў для школьнікаў стаціі лекцыю аб вялікім рускім паэце. У 44-й і 60-й сярэдніх чыгуначных школах Мінска праведзена 12 літаратурных вечараў, прысвечаных А. С. Пушкіну.

Кадр з кінофільма «Сталінградская бітва».

ЭПАПЕЯ АБ СТАЛІНГРАДСКАЙ БІТВЕ

К. ЗЯРНОЎ

Фільм «Сталінградская бітва» з'яўляецца запамінальным кінолетпісам аб слаўных гістарычных баях за горад Сталіна, дзе быў па сутнасці вырашан дэс вераломнага ворага. Таварыш Сталін адзначыў тады, што «Сталінград быў закатам нямецка-фашысцкай арміі». І пад Сталінград быў разнесены міф аб неперажанасці нямецкай арміі.

Кінакарціна «Сталінградская бітва» ўваскраша жывыя старонкі гераічнага змагання Савецкай Арміі і ярка раскрывае перад гледачом ваенны геній таварыша Сталіна, палкаводца новай сацыялістычнай эпохі, які вырашыў складанейшую задачу разгрому нямецкай арміі.

Вось яны, гэтыя вялічынныя эпопеі тытанічнага змагання Савецкай Арміі. «... Летам 1942 года на велізарных прасторах савецкай зямлі завязалася найвялікшая бітва, якую яшчэ ніколі не бачыла чалавечтва». Савецкі Саюз адіна на адзін змагаецца з гіганцкай машынай Гітлера. І нягледзячы на цяжкасці ваеннага часу, савецкі народ гераічна адбівае варожыя наступы вераломнага ворага, знішчаючы яго полчышчы. І якое пачасе для нашага народа, што імяна ў гэты час, як і заўсёды ў адказныя моманты жыцця нашай краіны, у кіраўніцтва стаіў таварыш Сталін. Вось ён, заклапочаны схіліўся над картай: «Другі раз нам хадзіліца адбіваць напаск ворага на гэты горад», — гаворыць ён начальніку Генеральнага штаба Васілеўскаму. Фашысты намагаюцца з ходу ўзяць гэты важны стратэгічны пункт, які з'яўляе цэнтр краіны з Пойдзем. Таварыш Сталін з'яўляецца генерал-палкоўніку Васілеўскаму, што неабходна назіраць за флангамі і адзначаць з'яўленне кожнай новай дывізіі ворага. Неабходна затрымаць ворага, аб'яскрываць яго, за гэты час зрабіць перагрупуіроўку сіл і напасці яму рапучы ўдар.

Гітлер у сваёй стаціі ляманце аб тым, што 21 чэрвеня 1942 года немцы будзю ў Сталінградзе, 25-га верасня возьмуць Баку, а потым адрэжучь Індыю ад Брытаніі. Гэта ўмацуе іх на кантыненте і тады можна зрабіць выкілі і Амерыцы. Буржуазныя думкі растуць ужо, што не варта рускім пасылать зброю, бо яна можа трапіць у рукі немцаў. А савецкія воіны амаліліся, як не змагаліся ні адна армія ў свеце. І гераізм нашых слаўных воінаў даў паставу прагрэсіўным прадстаўнікам свету вернуць у магутнасць Савецкага Саюза. Пездарма прэзідэнт Амерыкі Франклін Рузвельт заўважыў тады: «гора чалавечтва, калі хто-небудзь пасее варожасць паміж намі і Расіяй».

Аднак, Чэрчыль і яго зграя ўпарта з'яўляліся адрыньце другога фронту ў Еўропе. Асабліва яскрава гэта выклікала ў жніўні 1942 года ў Маскве, калі адбыліся перагаворы паміж Старшынёй Савета Народных Камісараў СССР Сталіным і прэм'ер-міністрам Вялікабрытаніі Чэрчылем. Гераізм прусціўся тут, як прадстаўнік прэзідэнта ЗША. Вось яны, гэтыя размовы, якія адбыліся пры сустрэчы:

Чэрчыль: І так, мы прышлі да вываду, мяне цяжка гаварыць аб гэтым, але... Сталін: — Тут няма слабанервоўца, чан прэм'ер-міністра.

Чэрчыль: Вялікабрытанія не можа дазволіць сабе ў далейшы момант рызыкаваць у апарыш, якая не абіае ёй рашучай удачы.

І тут-жа Чэрчыль вымаў што з галавой. Ён лачаў гаварыць, сёбе ў іх, у Афрыцы, ёсьць пэўныя інтарэсы, тыму той фронт важнейшы, чым еўрапейскі. Аднак на гэта таварыш Сталін заўважыў, што той фронт хутэй будзе палітычным, чым ваенным, бо цяпер патрэбна з'яло ўтаржэнне ў Францыю, каб, стварыўшы другі фронт, можна было зламаць ворага. Чэрчыль не згадзіўся. Сталін упеўна сцвердзіў, што Савецкі Саюз і яго армія затрымаць наступ немцаў, але ўся адказнасць за дзесяткі тысяч ахвяр

— 13-ю гвардзейскую дывізію Радзімава з рэзерва Галоўнага Камандавання перадаць Чуйкову.

Дывізія хутка гузіцца на баржы і перапраўляецца пад агнём ворага на месца бою. Начы чакаць няма як. Нягледзячы на абстрэл немцаў, дывізія ўсё-ж пераправілася да месца бою.

У момант жорсткіх баёў у Сталіна нараджаецца геналяны план разгрому немцаў пад Сталінградом: акружыць усю групу Паўлюса. Сваю ідэю Сталін упершыню выказаў Васілеўскаму. Захолены гэтым геналяным планам, на даручэнню Іосіфа Вісар'янавіча Васілеўскага распрацаваў канкрэтны план, які быў зацверджаны Палітбюро ЦК ВКП(б).

І вось мы бачым легендарнае змаганне за Сталінград. Лейтэнант Калыгану, прымаючы камандаванне батальёнам, дае клятву: «Гвардзейцы будзю стаяць па-смерць!» Гераіцы змаганню байцы Калыганова, адстойваючы Сталінградскі зав-

у Еўропе ўпадзе на галаву тых, хто пярэчыў сваё аб'яднанні.

Перагаворы саюзнікаў адбыліся ў самы адказны момант, калі вораг рваўся да славагуй рускай ракі Волгі, калі Сталінград быў у агні і вакол яго ішла жорсткая баі. Сталін пасылаў ў Сталінград аднаго з верных сваіх вучняў, прадстаўніка Дзяржаўнага Камітэта Абароны таварыша Маленкова і начальніка Генеральнага штаба Васілеўскага. Маленкаў арганізоўвае рабочае апаганне Сталінграда; у ім прымаюць удзел людзі, якія змагліся за гэты горад яшчэ ў грамадзянскаму вайну. Маленкаў гаворыць прамоу перад тымі, якімі ідуць на фронт, запэўніваючы іх у тым, што «Сталіна тут няма, але ён заўсёды з намі». Сталін загадае, каб змагаліся не толькі днём, але і ўначы, падбадзёрвае байцоў і камандзіроў, уважліва сочыць за баімі, кіруючы ўвесь час складанейшымі апырацыямі на абарону Сталінграда. І калі 62-я армія не змагла ўсё-ж спыніць наступу ворага на горад сіламі, які ў не меліся, Сталін загадаў увесці ў дзеянне войскі, якія знаходзіліся на поўначы і на паўночна-заходняй частцы тэрыторыі ад Сталінграда, каб яны прышлі на дапамогу сталінградцам. Сталін гаворыць, што ў такі адказны момант не можа быць аніякай павольнасці, бо павольнасць раўназначна злчымству.

Загад Сталіна быў выкананы дакладна: ў пачатку верасня 1942 года паўночная група войск нанесла рад сакрушальных удараў па групе Паўлюса, які вымушан быў кінуць у бой 12 лепшых дывізіяў. У гэты момант выправаваны палкаводзец генерал-лейтэнант Чуйкоў прызначаецца камандзіра 62-й арміяй.

Чуйкоў дзякуе за давер і тут-жа абіае: «... Ці памру ў Сталінградзе, ці адстаю яго». Гэта ў той момант, калі вораг насядаў на савецкія войскі, калі ваяў у блізкажы камандуючага ад бамбёжак абсыпалася столь, калі стомленыя салдаты стаялі насмерць. Савецкі палкаводзец спакойны, ён думае аб тым, што лараніючыся, треба наступіць. Ён прадірамае рад контрака, якія знішчаюць ворага і стрымліваюць яго наступ.

Гітлер палюхае генерала Паўлюса — камандуючага сталінградскай групай нямецкіх войск, што ён рызыкуе галавой, калі гэты горад не будзе ўзяты. Фельдмаршала Кейтэля фюрэр суаюкаіае тым, што пасля ўзяцця Сталінграда супраць Савецкаў выступілі Турцыя і Японія. У бой пасылаюцца лепшыя нямецкія дывізіі, але савецкія воіны стаяць насмерць.

— Цяжка, няма сілы, як цяжка. Калі-б ведаў таварыш Сталін... — гаворыць Чуйкоў. — Ён ведае! — адказвае яму член Ваеннага Савета Гур'ев. І тут-жа, чан экране мы бачым Сталіна ў Крэмлі. Ён лір зводку, праходзіць у свой кабінет. Пазнаёміўшыся з ёй, на тэлефону перадае загад:

— 13-ю гвардзейскую дывізію Радзімава з рэзерва Галоўнага Камандавання перадаць Чуйкову.

Дывізія хутка гузіцца на баржы і перапраўляецца пад агнём ворага на месца бою. Начы чакаць няма як. Нягледзячы на абстрэл немцаў, дывізія ўсё-ж пераправілася да месца бою.

У момант жорсткіх баёў у Сталіна нараджаецца геналяны план разгрому немцаў пад Сталінградом: акружыць усю групу Паўлюса. Сваю ідэю Сталін упершыню выказаў Васілеўскаму. Захолены гэтым геналяным планам, на даручэнню Іосіфа Вісар'янавіча Васілеўскага распрацаваў канкрэтны план, які быў зацверджаны Палітбюро ЦК ВКП(б).

І вось мы бачым легендарнае змаганне за Сталінград. Лейтэнант Калыгану, прымаючы камандаванне батальёнам, дае клятву: «Гвардзейцы будзю стаяць па-смерць!» Гераіцы змаганню байцы Калыганова, адстойваючы Сталінградскі зав-

зал. Паранены лейтэнант паведамляе камандаванню па тэлефону, што ў яго заста-лося ўсяго 13 чалавек. Разам з байцамі ён паўзе да варожых танкаў і гранатамі ўзрывае іх. І калі з усяго батальёна застаюся толькі тры чалавекі, Калыгану пасылае сувязнога да Радзімава з данясеннем: «Гвардзейцы не адступілі. Загінулі гераімы за горад Сталіна, але ворага не пусцілі».

Так выконвалі байцы загад таварыша Сталіна, так яны гераіскі амаліліся, ведаючы, што там, дзе Сталін, там — перамога.

Таварыш Сталін знаходзіць час, каб сустрэцца са сваім старым таварышом па партыі, які цяпер працуе ваенным канструктарам. На яго запытанне, калі Сталін парадзе народ перамогай, правядар адказвае, што цяпер треба наступіць, бо контраката стрымлівае ворага і негдыа блыгаць контракатак з контрастусленнем. Тут-жа ён сказаў сваіму сябру, што рхтуецца вялікае стратэгічнае наступленне ў раёне Сталінграда. Калі збраа спытаў: чаму ў раёне Сталінграда, там-жа галоўныя сілы немцаў. — Сталін адказаў, што, са стратэгічнага пункту глежання, неабходна напасці галоўны ўдар там, дзе ён можа даць максімум рэзультатаў. Імяна сталінградскі ўдар пры-вядзе Германія да катастрофы.

У Сталіна нараджаецца новая ідэя — раздзіліць сталінградскі фронт на два — Данскі і Сталінградскі. Сталін загадае: негдыа даць магчымае ворагу вывесці свае сілы, і прапаўне Васілеўскаму выехаць у раён вызначанай апарыці, правесць сілы, якія маюцца, правесць магчымае іх выкірашэнне, параіцца з камандуючым. Гэта і ёсьць стацінскі мет-тады работы — дэталёва вывучыўшы пятанне, толькі тады прымаць рашэнне.

Сталін піша дырэктыву аб тактыцы выдзянення вулічных баёў, рэалізаванню якой мы бачым на якім прыкладзе байцоў сержанта Паўлава. У Сталінградзе ішла барацьба за кожную вуліцу, за кожны дом, за кожны паверх, за кожны метр савецкай зямлі.

Адначасова Палітбюро ЦК ВКП(б) зацверджае стацінскі стратэгічны план смелай і адважнай апарыці: на працягу пяці дзён акружыць шостую армію Паўлюса і чацвертую танкавую армію Гота і замкнуць калёца акружэння іх горада Калача.

Першая серыя фільма «Сталінградская бітва» канчаецца падрыхтоўкай да велізарнага істадаўскага контрастуслення нашых войск.

У фільме ярка раскрыта веліч ваеннага генія Сталіна, шырока паказана дзейнасць правядара ў самым цяжкай моманты Вялікай Айчыннай вайны. Таварыш Сталін жыў адзінымі думкамі з народам! Пастапоўчык фільма В. Пятроў на гэтым і канцэнтруе сваю ўвагу, імкнучыся гранічна прадзіва перадаць найбольш запамінальныя старонкі ваеннага часу.

У вырашэнні вараза Сталіна, які стварыў перадачы ўнутранага стану правядара, яго велізарнага розуму, істотнасці стратэгічнай думкі, велічына спакою, дзяржаўнага кілопатаў і сапраўдных чалавечых пачуццяў, задушэнасці, з якой адносіцца Сталін да сваіх саброеў.

Ярка таксама паказана ў фільме армія палкаводцаў, воінаў Савецкай Арміі. Тут перш за ўсё хочацца прыпомніць выкананне роліў начальніка генеральнага штаба Васілеўскага (арт. Ю. Шумскі), генерал-лейтэнанта Ракасоўскага (арт. В. Ліванцаў), генерал-лейтэнанта Чуйкова (арт. П. Сіманаў), старага сабра таварыша Сталіна (арт. В. Дабранраваў), гварды лейтэнанта Калыганова (арт. В. Смірноў), гварды сержанта Паўлава (арт. Л. Князеў).

Новы мастацкі фільм «Сталінградская бітва» мае велізарнае палітычнае і выхаваўча-назвавальнае значэнне, таму, што ён выхоўвае ў гледача пачуці савецкага патрыятызма, уваскраша незабыўныя старонкі дзейнасці І. В. Сталіна ў дні Вялікай Айчыннай вайны, паказвае быццрыкладны гераізм савецкага народа.

КНИГУ—У ШЫРОКІЯ НАРОДНЫЯ МАСЫ!

Заснавальнік савецкай мастацкай літаратуры Аляксей Максімавіч Горкі так вызначыў вялікую жыватворчую сілу кнігі: «Кніга, быць можа, найбольш складанае і вялікае пуда з пудаў, створаных чалавечтвам на шляху яго да шчасця і магутнасці будучыні».

І гэта натуральна. Бо ў кнізе спалучаюцца дзве сілы, якія «найбольш паспяхова садзейнічаюць выхаванню культурнага чалавекі: мастацтва і навука. Абедзве гэтыя сілы з'яднаны ў кнізе». Прытым, не ва ўсім, а толькі ў савецкай кнізе, пабудаванай на гранітнай аснове марксісцка-ленінскага светлагляду і аб'ектыўна трактуючай плёны духоўнай культуры мінулага і сучаснага.

Наша савецкая кніга, ва ўсіх сваіх разнастайных жанрах і формах, нясе ў сабе вялікую праўду жыцця. Яна выхоўвае народ у духу безмежнай любові і адданасці сацыялістычнай Радзіме, партыі Леніна—Сталіна. Яна мае велізарнейшае пазнавальна-выхаваўчае азначэнне, бо вучыць высокай маральнай чыстасці, ваўднічай большавіцкай ідэянасці і прынцыповасці. Яна дапамагае праз амрочнае мінулае больш глыбока і ўсебакова пазнаваць і асэнсоўваць сацыялістычную рэчаіснасць, дапамагае з вышынь сучаснага заглядаць у будучыню, бачыць камуністычнае заўтра.

Таму народ наш з такой вялікай сардэчнасцю прагне добра кнігі. Ён любіць яе, бо яна з'яўляецца неад'емнай часткай яго быта, яго інтэлектуальнага жыцця, густа і маральна-эстэтычных патрабаванняў.

Тым больш, што патрабаванні гэтыя непамерна выраслі за гады рэвалюцыі, яны сталі неад'емнай, арганічнай часткай духоўнай прыроды савецкага чалавекі. Ён, падобна раскаванаму Праметею, што фічыцца адчуць сваё другое нараджэнне, з невычарпальнай прагай убірае ў душу і святломасць здабыткі сацыялістычнай культуры.

Здабыткі гэтыя сапраўды ні з чым непараўнальныя. На самай справе, да рэвалюцыі на Беларусі не было кнігавыдавецтва на роднай мове, і за яе межамі кнігі на беларускай мове не выдаваліся, за выключэннем прыватнай пецярбургскай кааперацыйнай супольнасці «Загляне сонца і ў наша аблона», якая была ў стане выдаць на працягу года ўсяго 5—6 брашурак белетрыстыкі. А класік беларускай літаратуры Ф. Багушэвіч вымушаны быў з неадчайнайымі цяжкасцямі друкаваць свае зборнікі ў Браславе, пры тым не блізкай і роднай народу кірыліцай, а варожай яму лацінкай.

Які рэзкі кантраст з сучасным! Толькі за чаргвы пасляваеннага гады ў Беларусі выдана больш 20 млн. экзэмпляраў кніг, у тым ліку масавыя выданні твораў Леніна і Сталіна, «Кароткі курс гісторыі ВКП(б)», «Кароткая біяграфія І. В. Сталіна». Беларускі народ атрымаў шырокую магчымасць чытаць на роднай мове творы класікаў марксісма-ленінізма, рускай класічнай і савецкай літаратуры, лепшыя творы пісьменнікаў братніх савецкіх рэспублік.

Наколькі шырокі размах набыла выдавецкая справа, сродкаць некаторыя факты з дзейнасці кнігавыдаўчых арганізацый БССР.

Так, напрыклад, толькі ў 1948 г. ў рэспубліцы прадзана кніг на 10,5 мільёнаў рублёў больш, чым у 1947 годзе, — факт, які красамоўна сведчыць, што беларуская савецкая кніга заваявала пачаснае месца як велізарнейшы сродак камуністычнага выхавання працоўных; яна стаіць на чыслах культурнай неабходнасці.

Тым больш адказныя, пачасныя задачы ўскладаюцца на работнікаў і кіраўнікоў кнігавыдаўчых арганізацый. Яны абавязаны дамагацца таго, каб кніга своечасова даходзіла да пакупніка, каб яна не залежалася на складах і базях. Партыя і ўрад прымаюць самыя дзейсныя захады, каб поўнаасю задаволіць культурныя патрабаванні народа. Выдзяленне гэтых клопатаў з'яўляецца пастанова «Аб утварэнні пры Савецкім Міністраў СССР Галоўнага ўпраўлення па справах паліграфічнай прамысловасці, выдавецтваў і кніжнага гандлю». Пастанова ўрада БССР тако-ж Галоўнае ўпраўленне створана і пры Савецкім Міністраў Беларускай ССР. З'яднанне дзейнасці ўсіх гэтых устаноў, адзінае кіраўніцтва і адзіная каардынацыя іх работы значна палепшыць і прасоўванне кніг у гучны шырокіх народных мас. І чым больш актыўна, больш напружана будзе адбывацца дзейнасць кнігавыдаўчых устаноў на новай арганізацыйнай аснове, тым большыя вынікі будзю ў справе сапраўды масавай і хуткай рэалізацыі кніжнай прадукцыі.

На гэтай ніве ёсьць дзе праправаць, ёсьць што зрабіць.

Перш за ўсё, ні ў якім разе не здавальняе патрабаванні надзвычай вузкая, далёка недастатковая сетка кніжных магазінаў у рэспубліцы, арганізаваных у свой час Белкіжбульгандлем. Іх налічваецца толькі 72, пры зусім мёрзонай колькасці кіёскаў — усяго 33. Такія буйная вобласць, як Віцебская, налічвае ўсяго 6 кніжных магазінаў, Гомельская — 8, Гродзенская — 7, у Полацкай мясца толькі 2 магазіны, у Мазырскай і Пінскай — па 3.

Нельга, зразумела, марныя аб сапраўды масавым, шырокім распаўсюджванні савецкай кнігі пры такой беднай сетцы кніжных магазінаў, што і прывяло да масавага затаварвання кнігі на базях і складах. Нельга і думаць аб хуткім прасоўванні кнігі да пакупніка, калі ў абсалютнай большасці раёнаў, не кажучы ўжо аб сельсаведах, няма кніжных магазінаў, кіёскаў і кніжных паліц у сельгасках.

Задача заключасца ў тым, каб у самы найкарацейшы час кожны абласны і раённы цэнтры мелі ўзорныя культурна абсталяваныя кніжныя магазіны і сетку шырока разгалінаваных кніжных кіёскаў. Не павіна быць таксама ніводнага сельгаска, дзе-б не была кніжная паліца. Кнігавыдаўца на першыя павінен быць пастаўлены ў форме рэацыі, кароткіх апатацый і проста абвясчэння спісаў новых кніг і брашураў. Усё гэта даць станоўчыя вынікі. Нельга збываць, што для паспяховай арганізацыі кнігавыдаўчых мала ведаць кнігу; яе треба яшчэ любіць і шырока папулярызаваць сярод народных мас.

У свой час надзвычай добра апраўдалі сябе выданні кнігі, як кніга—поштай. Зусім лішне даводзіць, што гэтыя, правяраныя вопытам, формы кнігавыдаўчых выданняў быць безадказна адноўлены, і яны, безумоўна, прынесуць вялікую карысць.

Настойлівай неабходнасцю з'яўляецца таксама і шырока арганізаваная, папулярная рэклама кніжных навінак праз радыё, рэспубліканскі, абласны і раённы друк у форме рэацыі, кароткіх апатацый і проста абвясчэння спісаў новых кніг і брашураў. Усё гэта даць станоўчыя вынікі. Нельга збываць, што для паспяховай арганізацыі кнігавыдаўчых мала ведаць кнігу; яе треба яшчэ любіць і шырока папулярызаваць сярод народных мас.

Да другога з'езда савецкіх пісьменнікаў Беларускай ССР

Пятро ПРЫХОДЗЬКА

НОВЫЯ ВЕРШЫ

Малады пэтр Пятро Прыходзька, аўтар зборніка «Голас сэрца», што выйшаў у друку ў 1947 годзе, напісаў новую нізку вершаў, прысвечаную пэтру сучаснай жонцы Савецкай Беларусі. Ніжэй мы друкуем новыя вершы Пятра Прыходзькі.

У РАЙКОМЕ ПАРТЫ

Прайшла баранною шырокая
Па полю вясення раіца.
Райком ад сяла недалёка—
Зайці нам патрабна,
Парайца.

Аб працы, аб нашых героях,
Аб ходзе вясенніх саўбы.
Тут наш сакратар.
Ён душою
Брыгады на фронце нам быў.

Па прускай зямлі, на чужыне
Ішлі з ім ад хутара к хутару.
Цяпер пасядзець-бы з гадзіну.
Аб поспехах новых гатутарыць.

Штодзённа ідуць сюды людзі,
І з жонкы падзеліцца ён.
А сёння...
— Нікога не будзе.
Паехалі ўсе на раён.

Дванаццаць гадзін.
Дзеці ў школе
Пачалі ўжо трэці урок.
А тут—поўгадзіны, не болей,
Ішло пасяджэнне бюро.

І чай на сталае ўжо сыне.
Маўчаць тэлефонаў званкі.
Ідуць трантары па раўніне,
Як танкавыя палкі.

І я ўспамінаю сягоння,
Прыходзячы ў родны райком.
Як мы з палквымі пагомамі
Ішлі за сакратаром.

І часта здаралася там, што,
Увесь свой збіраючы штат,
Мы разам хадзілі ў атаку,
З сабой забіраючы штаб.

НАША БЕЛАВЕЖА

Мы пушчай ішлі ад пасёлка к пасёлку,
На захад трымаючы пучы.
Мы чулі ў акапах, як дзятлы на золку
У браню сасновую б'юць.

Ад Брэста, на поўдзень, на захад краіны
Лясны прасціраўся абшар.
І сосны ўдзякаці на строміх
Вяршынях

Птушыныя гнёзды да хмар.
Былі з намі людзі са стэпаў гарачых—
Туркмены, казахі былі.
І хтосьці казаў, што ніколі не бачыў
Ён пушчы такой на зямлі.

Сказаў і, напэўна, пра край свой
падумаў,

Праходзячы сценнай лясной.
«Чаму гэта там, у яго Кара-нумах,
Не вырасла пушчы такой?»

Мінулі віхуры стыхі суровай,
Над Волгай і ў вуці Дняпра,
Сягоння ўрастаюць сады і дубровы
Па волі правадыра.

Ці ведаў таварыш,
Што ў краі бязмежным
Мы вырастцім столькі лясоў,
Што будзе цягнуцца
Прастор Белавежы
Да самых Цань-шаньскіх хрыбтоў?

НОВЫМ ШЛЯХАМ

Лазовае кустце над рэчкай
Расло, як ласіныя рогі,
Стаяла на ўзлесці мястэчка
Пад назвай Старыя Дарогі.

Жайцелі лісты ў калінах,
Палітыя ўвосень дамжымі,
Царыца тут шлях праз краіну
Усцілала людскімі насцімамі.

Гавораць, па гэтым шляху,
Ад самой Масквы да Варшавы,
Купцы пралэджалі на захад,
Гандлюючы рускаю славай.

Яшчэ гэтым шляхам, гавораць,
Назад ледзь цягнуўшы ногі,
Ва Францыю тры граздзёры
Ішлі праз Старыя Дарогі.

Вадзілася ў лес сасновым
Тут шмат услаякае дзічы.

У гліне рывеюць падковы
І гільзы на берэзе Пічы.

Ішлі мы па сляціну краю
На ўсход і на захад калонай.
А сёння ізноў праяздаем
З калгасаў
У цэнтр свай раёны.

Праходзяць там маткі з бацькамі
Сыноў сустракаць на вакзале
Па гэтай дарозе, што самі
На ўсход ад мястэчка праледзілі.

Па гэтай дарозе нам сонца
Прывіносіць зялёныя вёсны.
Па гэтай дарозе бясконца
Вязуць цяжкі хлеб і сосны.

А стрэлчак пучы аглядае.
Да станцыі ходу нямаго.
Ён стрэлкі пераклучае
На нсую сёння дарогу.

Пімен ПАНЧАНКА

Паэзія Кастуся Кірэенкі

На нашай зямлі закрасавала вясна-
комунізма. На ўсю сілу развінуўся магутны
талант савецкага народа. У нстрымным
руху наперад савецкія людзі ахоплены по-
бывальным ўдхам. Прапоўны подзвіг іш-
тага народа ў дні пасляваеннай сталінскай
пачыгодкі будзе яшчэ доўгі гады патхнаць
нашых паэтаў і пісьменнікаў.

Бурны творчы ўдзям перажывае і са-
вецкая літаратура. Усё машын і ўпэўненей
гучаць галасы маладых пісьменнікаў. Мно-
гія з тых, што прыйшлі ў літаратуру пасля
ваіны, атрымалі ўсенароднае прызнанне.
Шмат новых здольных паэтаў прыйшло і ў
беларускую савецкую літаратуру. Найбольш
такаватыя з іх і творца актыўнага—Кас-
тусь Кірэенка, Анатоль Вялюгін, Міхась
Калачыньскі. Іны ўжо заваявалі любоў шы-
рокага чытача, іх голас чуюць і за межамі
Беларусі.

Вядома, можна ў верхых паэта знайсці
і недахопы. Напрыклад, такі верш, як
«Што хаваш ты ў сэрцы сваім», напіса-
ны ў не ўласцівай Кірэенку манеры ра-
манса. Як пустыя паэтычныя забаўкі,
успрымаюцца вершы «Пралескі», «Успа-
мні». Сустрэкаюцца паэтычныя недаклад-
насці і шурпатаці. Паэту часам нехапае
дакладных слоў, каб выказаць усхвалява-
ныя пачуці, і тады ён на дапамогу кі-
ча «Гэй!», «Ой!», «А» і г. д. Некаторыя
строфы Кірэенкі, яго паэтычныя прыёмы
часам перакрываюцца са строфамі ін-
шых паэтаў. Але ўсё гэта другараднае.
Апошні творы паэта сведчаць, што гэта
была хвабра росту. Ды няма нічога дзіў-
нага, калі вырашанне поўных там часам
супадае з тым, што маюцца ў творчасці ін-
шых паэтаў. 1941—1948 гады, якімі па-
мечаны вершы Кірэенкі, былі гадамі, калі
Ён паэты жыў аднымі пачуццямі. Гэта
былі пачуці гарачай любві да радзімы і
няпасціці да ворага, ічасна перамогі і ра-
дасці аднаўлення роднай краіны. Важней
іншае: Кастусь Кірэенка здолеў гэты ве-
лічы і непаўторны час на-свойму паэ-
тычна асэнсаваць і выказаць.

Лірычнага героя Кірэенкі першы раз мы
сустракаем на фронце. Гэта скромны рада-
вы савецкі салдат, палымым патрыёт Ра-
дзімы, які на полі бою «дбала прапе-
шытком». На яго Радзіме, у родных мяс-
тах над Сожам, лютуе дражлівы вораг.
Сэрца салдата пераноўна гіевам і дзяк-
ваці навісцю да акупацый. Ён прахо-
дзіць праз усё жахі вайны, бачыць смерць
саброў і пакуты людзей. Але ён з такіх
салдат, якіх «навоў будзе не ставіць на
паказ». Яго настрой: «Пакуль над краінай
паказ». Яго не хочам мы сонца бачыць». Ён
не жадае ні аддзячэння, ні спакою. Гэта
мужны і адважны воя, які заўсёды напе-
радзе. Ён бесконца аданы сілгу Лейна—
Сталіна. Лес радзімы, народа—яго ўла-
сціны лес. З гэтым героем, як з надзейным
другам, праходзім мы па дарогах вайны,
вызваляем Беларусь і рушым далей на За-
хад, аж да перамогі. З ім разам мы рас-
пачынаем і мірную працу.

Для вершаў Кірэенкі, прысвечаных
Айчынай вайне, характэрны мужны і су-
ровы тон. Скупнымі дакладнымі фармамі паэт
стварае праўдзівыя малюнкы вайны, пака-
звае пачуці і гераічныя подзвігі савецкіх
воінаў. Вось распачае бой:

Стралкі за калючым дротам
Глыбокі свідруюць сілг,
Да самай зямлі свідруюць
Крыві барыяністай агусты.
А аброд званіць пагразна,
І прагне адплату гнеў,
І грудзі агнём наліты,
І поле здаецца вузкім.
(«Жывыя ідуць наперад»).

Герой Кірэенкі—гэта глыбока свядомы
савецкі воя, які вярта і мужа перано-
сіць усё нягоды вайны. У яго ясная мэта:
перамагчы ворага, вызваліць савецкую
зямлю, вярнуцца да мірнай працы.

Кірэенку ўдалося добра паказаць насту-
пальны парыв нашай Арміі, арміі-вызва-
ліцельнай. У вершы «Нісьмо» аўтар ра-
сказае, як маці паслала на фронт пад
«Умы пісьмо сыну». А тым часам сын разам
з усёй арміяй рушыў далей на захад.
І так усюды: куды-б пісьмо ні прыйшо,
яно ўсёроўна не можа застаць адрасата;
фронт зноў перасоўваўся на новыя руб-
жы, і савецкі воя ўжо вызваляў братнія
зямлі. Гэты верш удала перадае гарачы
пых тых незабыўных часін, магутнасці і
імкліваці нашага наступу. Заключны
рады верша прасякнуты любоўю да савец-
кага чалавека, які заўсёды знаходзіцца ў
ропце і руху: «Якая песня, якое пісьмо
яго, маладога, дагоніць?»

Другую сваю кніжку К. Кірэенка назваў
«Пасля навалыніш». І сапраўды, усё
пастаяннае творчасць паэта прысвечана
тэмам аднаўлення. Яго вершы—глыбока
актуальныя, яны ўспэўваюць справы,
думы і пачуці савецкага народа.

«Паэт ашывае будаўніцкую і себйотаў,
новыя будаванні Мінска і багаты ўрадаў,
вырашаным дабрынімі рукамі калгаснікаў.
Лепшымі і найбольш характэрнымі ве-
ршам з гэтага цыкла з'яўляюцца: «Колас»,
«Гармата», «Палац», «Грункі ў акно»,
«Мара», «Над ракой» ды некаторыя
іншыя. Радуе ўменне Кастуся Кір-
эенкі стварыць на канкрэтным матэрыяле
сюжэты, эмацыянальны верш, выказаць
у ім глыбокія думкі, зрабіць значны аб-
гульшэнні.

У верхых «Палац», «Цягнік» і іншых
Кірэенка ўспэўае стваральную працу са-
вецкіх людзей, сталінскую дружбу народаў.
Ён паказвае, што толькі дапамога братніх
рэспублік і ў першую чаргу вялікага ру-

скага народа дзе нам мажлівасць залячыць
страшныя раны вайны, аднавіць сваю
краіну. У гэтым сіла савецкага ладу.

Спрадвечныя мары працоўных у краіне
соцыялізма становяцца явай. І Балоты, па
якіх бегла маленькая загвапеная рачулка,
калісці названая нібы ў насешку пры-
гожым імем Мара, ператварыліся ў багатыя
ўрадаўныя палі. А расчытаная Мара
азарылася агнём новай электрастанцыі.
(«Мара»).

У верхых Кірэенкі не знойдзем спакой-
ных людзей, нерухомах альбо раўнадуш-
ных прадметаў. У яго кожная рэч, кожная
паэтычная дэтал дзейная, актыўная. Лю-
бым прыём паэта—ажыўляць нежывыя ра-
чы: і пэгла, і сосны самі прасяюцца на бу-
доўлі; гармата сама выказвае жаданне стаць
трактарам; расліны просяць хмару, каб па-
ліца іх дажджом і г. д. А гэтага верш ро-
біцца больш напружаным. Мы бачым, што
паэт шчыра захапляецца і роднымі людзь-
мі, і роднай прыродай. Ваця і тое, што ён
любіць і добра ведае народную творчасць і
ў пошуках узаснай паэтычнай формы
адшукоўваецца ад народнай песні.

Праз усю паэзію Кастуся Кірэенкі
чырвовай ітківай праходзіць яго галоўная
тэма—тэма савецкага патрыятызму.
З вялікай любоўю і цеплынёй піша паэт
пра беларускія палі, лясы і сенаці, пра
паўнаводны Сож і новы Мінск, пра вялі-
кую стаціну нашай Радзімы Маскву і
мудрага правадыра савецкага народа
таварыша Сталіна. У пасляваенных верхых
лірычны герой Кірэенкі паўстае перад чы-
тачом, як актыўны будаўнік камунізма, які
бязмежна любіць сваю сацыялістычную
Радзіму, турбуецца пра ёе будучыню, які
адае ёй усё свае сілы і здольнасці і га-
тавы без хістання аддаць за ёе свай жыццё.
Ён адчувае сабе сынам не толькі Савец-
кай Беларусі, але і ўсяго небяспячнага Са-
вецкага Саюза. Гэта пачуццё добра перада-
ваецца ў вершы «Караблі»—адным з
лепшых вершаў паэта:

Адкуль-жа у нас, што ўзарасі на
пралесі,
На піхай няморскай зямлі,
Марацікі мары і фанкія песні,
Жаданне вадзіць карабі?
Наўзна, такая душа ўжо ў нас, Мусіць
Ад першай маленства вясны
Мы чым, што мы не адной Беларусі,
А ўсё Радзімы сыны.

Тэма савецкага патрыятызма прысвечана
лепшы твор Кастуся Кірэенкі—«Мая
рэспубліка». Гэта шчырае палымнае сло-
ва палкага патрыёта савецкай Радзімы.
У гэтым вершы найбольш поўна і яра
выявілася адносна якаясь паэта: бачыць
у нашым жыцці рысы тавата Т ўмець
праўдзіва і пераканальна паказаць гэту но-
вае.

Успомінуць былі горкі лёс беларускага
народа, няжкое мінулае Беларусі, паэт з
асаблівай любасцю і гордасцю паказвае, як
змяніўся воблік нашай рэспублікі. Мы
чум мужны і шчыры годас паэта-патрыё-
та, голас гаспадара і пераўтваральніка
зямлі. Глыбока іраінась, высокі мастац-
кі ўзровень паставілі гэты верш у рад
лепшых здыбткаў беларускай савецкай
паэзіі апошніх гадоў. «Мая рэспубліка»—
вялікі творчы поспех маладога паэта.

У асобе Кастуся Кірэенкі беларуская
савецкая паэзія мае сур'ёзнага таленаві-
тага мастака, паэта са свежым і моцным
голосам.

Новыя кнігі, выданыя Дзяржаўным выдавецтвам БССР: «У імя Радзімы» У. Краўчанні, «Гартаванне» А. Кулакоўскага, «Агні пацігодкі» А. Андрэйка. Фота Г. Бугаенкі.

Сцяпан МАЙХРОВІЧ

ТВОРЧАЕ СТАНАЎЛЕННЕ

Новая кніга Аляксея Кулакоўскага «Гар-
таванне», якая складаецца з апавесці
пад той-жа назвай і чатырох апавядан-
няў—вельмі прыемная з'ява. Яна з'яў-
ляецца ад злучаным творчым росце мала-
дота пісьменніка, развіцці і станаўленні
яго мастацкага даравання. Тым больш,
калі мець на ўвазе, што стала А. Кула-
коўскі пачаў выступаць у літаратуры
толькі ў 1945 годзе.

Па першаму зборніку апавяданняў
пісьменніка «Сяд», выдадзенаму ў
1947 годзе, можна было меркаваць аб
цёйна-мастацкіх асаблівасцях яго таленту,
манеры пісьма і стылю, аб спецыфічных
рысах творчага ўспрыняцця рэчаіснасці,
якія ў больш спелым і развітым выглядзе
праявіліся ў «Гартаванні».

Ужо з першых крокаў літаратурнай ра-
боты пісьменніка відць яго імкненне глы-
бей праінакці у сене грамадскага жыцця,
трубоўна называць псіхалогію і думы
савецкага чалавека— будаўніка камуні-
стычнага грамадства.

На вялікім фактычным матэрыяле, па-
тэрпнутым з жыватворчай крыніцы сацыя-
лістычнай рэчаіснасці і абуджэння у ар-
хі вобразах, пісьменнік паказвае, як у
прадэсе мірнай стваральнай працы фармі-
руецца і гартуецца характар, воля і кому-
ністычная свядомасць савецкага чалавека.
А. Кулакоўскі здолеў для глыбокага
іраінага і палітычна агульнага зместу
апавесці азнайсці і аднаведную мастацкую
форму. (!)

Праўда, хвалюючая жыццёвая праўда,
узасобленая ў вобразах,—вось што га-
лоўнае ў «Гартаванні». Да ў праўдзе, як
вядома, сіла таленту, сіла мастацтва.
Пісьменнік здолеў паказаць сваіх герояў,

простых савецкіх людзей, такіх, якімі яны
з'яўляюцца ў жыцці, у прадэсе свайго
іраіна-палітычнага росту і маральнай ста-
ласці. Яны з'яўляюцца жывым узасобле-
нем лепшых якасцей савецкіх людзей—
бязмежнай любві і адданасці Радзіме,
творчых працоўных подзвігаў і паспыхна-
га імкнення наперад, да новых перамог
сацыялізма. (!)

Важна пры гэтым, што асноўныя героі
апавесці ўзяты пісьменнікам з тако са-
цыяльнага асяроддзя, якое мала, надзвы-
шай мала краіна нашай мастацкай лі-
таратуры, — з заходніх абласцей БССР,
свабодную зямлю якіх на прапугу дван-
цаці год таптаў бот беларускага аку-
панта. (!)

Такім чынам, у апавесці, тэматычным
фонам якой з'яўляецца будаўніцтва Мін-
скага трактарнага заводу, транна спалу-
часткі прапоўнага беларускага народа, якая
гібела ў вшпюрах беларускіх імперыялі-
стаў, і новае светлае жыццё над жыва-
творчым соннам савецкай рэчаіснасці.

У кнізе разгортваюцца велічныя карціны
будаўніцтва індустрыяльнага гіганта, яра
паказана, як ралей загнаняны, зобігчы па-
нам, простыя людзі становяцца актыўнымі
будаўнікамі камуністычнага грамадства. (!)

— Аляксей Кулакоўскі з вельмі сучасна-
га здолеў заглянуць у тое змрочнае міну-
лае, дзе воляна гуляў панскі бізун; ка-
рыстаецца метадом кантраста, аўтар апо-
весці паказваў бязмежную радасць вызва-
ленага з паволі чалавека. Характэрна пры
гэтым, што пісьменнік, як і ў ранейшых
сваіх творах, мінулае і сучаснае паказвае
праз псіхалогію юнака, праз прызму яго
сваетаўраўлення. Яго цэнтральныя героі, як
правіла, юнакі, моладзь, з усімі асаблівас-
цямі душы і пачуццямі, мараў і імкненняў.
Вось Васіль Патрончыч, з вёскі Пруцікі,
дзед Васіль Патрончыч, з вёскі Пруцікі,
з-пал возера Парач. «Сын галоты і пам-
ры», ён рава страціў бацьку, якога давала

да пагібелі «панская ласка». Беднае дзіця
на годках вымушана выконваць непас-
пыхную, цяжкую работу і цярпець здыкі.
Ніякага прасвятлення не можа быць на
змірочным неадмыслым беларускага наза-
вавання. У такіх сацыяльных умовах бе-
надзейнасці нават у дзіцяці развіваюцца
фантастычныя летуценні. І Васіль
марыць. Ён хоча, пад уцывам баць-
кавага наказу, навучыцца якому-небудзь
рамяству. Тут, дарожа, мастак праводзіць
сабе добрым знаўцам дзіцячай душы.
Спачатку Васіль хоча навучыцца шыву
сабе добрым знаўцам дзіцячай душы.
Спачатку Васіль хоча навучыцца шыву
добраму боты, бо «можна было-б і самому
ў ласцях не хадзіць, як бацька хадзіць.
А можа ледзь быць стальмаком? А малю-
ваць? Вось цікава! Малюць сабе кветкі,
усыякі гадзіны, лісты на сценках.
Драіна толькі, што мала хто ў вёсцы
Друцікі змагае, каб у яго хаце размаля-
валі сценкі ці столы, але-ж калі добра на-
вучыцца валадоць пендзілем, дык можа
найсці і на касцілах».

Мары спыняюцца на тым, што Васіль
хоча стаць казакам. І усё гэта над ушлы-
вым бацькавай парады: «Вучыся рамяству,
хлопца. Не хачу я, каб ты ішоў на маёй
вузлаватай сядзючы».

Як уявіла сабе дзіцячыя фантазіі гэтую
вузлавату сядку, вельмі яскрава пака-
зуе пісьменнік у такім вобразе: «Не зусім
выразнай для Васіля была бацькава думка:
яго вузлавату сядку хлопца ўзяў на
туральна, так, як некалькі разоў наіраў
сам. На зялёным узмежку, у пачатку сваё
далосці, становіцца бацька на калені, зды-
мае шапку, надзівае сілг з насеннем на
плечы і так на доўгіх ідоў падымае
лашчы, рассяваючы зярняты. Устаць на ногі
нельга, бо палоска да таго вузкая, што
калі з свайго рогу сшынуць зерне, дык
яго можа трапіць на чужыя загод. А
бацькавыя калені застаюцца на ролі лоў-
кавалы ямі, а ламіж імі шырокія, крм-
валатыя раўчкі, прыкладзеныя нагамі.
Вось гэта, на думку Васіля, і была гал
сама бацькава вузлавата сядка. На ёй
і сапраўды не хацелася ісці».

Але-ж дзе выхад з-пад змірочных сплі-
ценных сацыяльна і нацыянальнага

прыгнёту навоў? Ён прыйшоў у вялікі пе-
расцеўскі дні 1939 года. Але рабонічкі
напад нямецкіх цемрашалаў аноў засналі
сваё свабоды. Васіль ідзе дамагацца
парызанам, амагацца з ворагам.

Так пісьменнік, пры дапамозе псіхалагі-
чнага аналіза вобразаў у жыццёва рэальных
умовах, у дэспі, дынаміцы, стварае ма-
стацкі аркі, праўдзівы характары, воб-
разы.

Лепшымі старонкамі ў апавесці, кала-
рытнымі сідэмамі з'яўляюцца тыя, у якіх
А. Кулакоўскі паказвае прыходз высокаго
хласціў на Мінскі трактарны, іх хвалюю-
чыя душэўныя перажыванні пад уцывам
новых абставін жыцця. «Верны жыццёвай
праўдзе, пісьменнік ставіць героў у такіх
рэальных сітуацыях, у якіх не толькі аскра-
ва праўдзіва чалавечая натура, харак-
тар, але і ў якіх яна перапаўнаецца, на-
бывае новыя якасці, гартуецца ў жыццё-
дзейнай сіле камуністычнага духу. Са-
праўды, мастак навочна паказваў, што ў
літаратуры вялікае значэнне мае заместоў-
ны, багаты думай і хвалюючым пачуцім
ніказ чалавека, яго глыбокіх грамадскіх
інтарэсаў. Сілы гэтыя вывелі простых вя-
сковых хлапчукоў на шырокія прасторы,
далі ім «шупёўку ў жыццё», зрабілі іх
выдатнымі стаханавцамі трактарбудаўні-
цтва, што прайшлі вытворную вучобу ў
лепшых майстроў Сталінградскага тра-
ктарнага.

Тут, у легендарным горадзе Сталіна,
малады напашчы беларускага народа су-
стракаюць свайго земляка Інука Дукору,
з Маладзечаншчыны. Радасна, хвалюючы
сустрэча. Пісьменнік ўдалося некалькімі
штырамі раскрыць душэўны свет Інука,
бывалага воіна-беларуса, самадзанага аб-
рошну Сталінграда. «Сталінград,— кажа
Інука,—мая другая радзіма. Тут я стаў
байцом, тут я стаў камуністам, тут я кроў
сваю праціў... Пасля дэмабілізацыі па ра-
воўна я застаўся тут, каб дамагчы ста-
ліградцам ушыць з руці гораі... Зроблена
німама... Вазьмі выцікі каці-небудзь раіч-
каю дзі стыць вунь на тым узгорку... Вы-
бале сёння,—ты ўбачыш, як ажывае го-
рад. Прамеці пераважваюць ў вонках верх-

ніх паверхаў, мільгаюць рознымі колерамі,
убораюцца на блішчатым цынкавым
стрэхі і бегуюць там зачыкамі. Дастаіш
да васьмі гадзін і пачуеш, як з усіх бакоў
паліцца да нябе прымыўны завескія
гудкі. Ты нават не паспееш пачуць,
кожкі ім Гэта ўсё адноўнае завоўды».

Адной траннай мастацкай дэталю
пісьменніку ўдалося паказаць шчырыя па-
трыятычныя пачуці савецкага чалавека,
яго гордасць за сваю вялікую маці-Радзіму,
калі ён усхвалявацца прызнаецца сваім
землякам: «Гы ведаеш, брат, нека радасна
і цёпла робіцца на душы, калі падумаеш,
што праз які год—два ў нас на Беларусі
будзе свой трактарны завод, свой аўтама-
більны, а з гэтакіх вась, як мы з табою,
высковых хлапчукоў, выйдучь свае кадравыя
рабочыя, майстры, тэхнікі, інжынеры,
героі працы... Інжынер з вёскі Друцікі,
з-пад Нарачы! Як хорава, праўда? Цяпер
і сёна таго не сасіжы, што можа быць у
жыцці».

Там пісьменнік, верны метаду сацыялі-
стычнага рэалізма, не толькі праўдзіва
адстроўвае праз прызму дум, пачуціў і
імкненняў сваіх героў сучаснае, але і
з вяршым гэтага сучаснага заглядае ў
светлае заўтра, жыцця, натуральныя кон-
туры якога ён ясна бачыць і паказвае ў
каларытных псіхалагічных вобразах і за-
малюнках.

Усё гэта робіць апавесць цікавай, праў-
дзівай і заместоўнай.

Больш таго, правільна вырашыўшы
творчую задачу, А. Кулакоўскі не ў го-
схемах, а ў жыццёва праўдзівых і мастац-
кі аркі вобразах адстроўваў дружбу і
братнюю дапамогу вялікага рускага на-
рода беларускamu народу. Лепшым у гэтым
сэнсе—сэнсі вучобы беларускіх рабо-
чых на Сталінградскім трактарным і
прыезд вытворчай брыгады апошняга ў
Мінск для практычнай дапамогі Трактар-
буду.

Апавесць «Гартаванне» чытаецца з ціка-
ваасцю. Яна з'яўляецца несумненным кро-
кам наперад у творчым развіцці аўтара.

Аб гэтым таксама красамоўна сведчаць
зместчаныя ў кнізе апавяданні пісьменніка.

* Дзяржаўнае выдавецтва БССР, Мінск, 1949 г., стар. 138.

